

ΓΝΩΣΤΑ ΚΑΙ ΑΓΝΩΣΤΑ

Γράφει ο Αντώνης Αμπατζής → ampandonis@gmail.com

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Μια μικρή αναδρομή των τελευταίων πέντε χρόνων

Οι εκδηλώσεις από τους φορείς και τους συλλόγους της ελληνικής παροικίας στην Αυστραλία, αφορούν συνήθως την ιστορία και τα πολιτιστικά δρώμενα της Ελλάδας. Και βέβαια πολύ σωστά γίνεται αυτό, ώστε και οι επόμενες γενιές να έχουν επαφή και να διατηρείται η ιστορική και πολιτιστική μνήμη και συνέχεια. Όμως εκτός από την πολιτική και πολεμική ιστορία της Ελλάδας υπάρχει και η οικονομική ιστορία της Ελλάδος, η οποία σπάνια διδάσκεται και αρκετές φορές, είναι αυτά τα γεγονότα τα οποία παίζουν και τον καθοριστικό ρόλο στην διαμόρφωση της ιστορίας της. Έτσι σε λίγες μέρες, από ότι φαίνεται μέχρι στιγμής, μάλλον θα υπάρξει συμφωνία με τους "θεσμούς". Η συμφωνία αυτή θα είναι καθοριστική για τις επόμενες γενιές.. Αλλά ας πάμε να δούμε τί έχει γίνει τα τελευταία χρόνια στην οικονομική ιστορία της Ελλάδας και γιατί συμβαίνουν όλα αυτά.

Η φύση της ελληνικής κρίσης είναι κυρίως πολιτική και σχετίζεται με 180 χρόνια 'πελατειακού κράτους'. Βασική θέση που θα πρέπει να έχουμε, είναι ότι η απάντηση στην κρίση δεν μπορεί να είναι λιγότερο κράτος, αλλά αποτελεσματικότερο κράτος. Δεν υπάρχει ιστορικό προηγούμενο χώρας που κατάφερε να εξέλθει από μια αθροιστική ύφεση άνω του 21%, χωρίς ενεργητικές πολιτικές που στοχεύουν στην τόνωση της ζήτησης.

Στην Ελλάδα μετά το 1981, το πελατειακό κράτος

«κοινωνικοποιήθηκε» και έγινε από προσωπικό, κοινωνικό. Ο μείζων πολιτικός στόχος έγινε η ικανοποίηση όλων των διαφορετικών κοινωνικών συμφερόντων των «μη προνομιούχων», μέσα από το κράτος και τους αυξανόμενους πόρους του από την ΕΟΚ/ΕΕ και από δάνεια.

Ως αποτέλεσμα τα δημόσια ελλείμματα από 10% το 1981, αυξήθηκαν σε 13% το 1990.

Μειώθηκαν λόγω ΟΝΕ σε 3% το 2000 για να απογειωθούν πάλι στο 15,4% το 2009.

Τα ελλείμματα καλύφθηκαν με δανεισμό: το δημόσιο χρέος από 20% του ΑΕΠ το 1974, έγινε 48% το 1981 και 109% το 1996.

Οι δημόσιες δαπάνες αυξήθηκαν από 44% ΑΕΠ το 2005 σε 53% το 2009. Ταυτόχρονα τα έσοδα μειώθηκαν από 39% ΑΕΠ το 2005, σε 37% το 2009. Εν συντομία, ενώ το ΑΕΠ διπλασιάστηκε, το χρέος εξαπλασιάστηκε!

Στην πραγματικότητα, φτάσαμε στην ανάγκη υπογραφής μνημονίου δανειοδότησης επειδή χρεοκόπησε το μεταπολιτευτικό μοντέλο ανάπτυξης και διακυβέρνησης. Με την ένταξη στο ευρώ η πορεία επιταχύνθηκε καθώς υπήρχε πολύ πιο εύκολη πρόσβαση σε φθηνότερο δανεισμό. Κράτος, επιχειρήσεις και ιδιώτες καταλάμβαναν πολύ περισσότερα από όσα παράγαν, χάρη στα δάνεια, συγκαλύπτοντας τη μείωση των επενδύσεων και της συνολικής κερδοφορίας μετά το 2006.

Στη χρεοκοπία έφτασε η Ελλάδα τους πρώτους μήνες του 2010 όταν οι «αγορές» (δηλαδή τράπεζες, επενδυτικά κεφάλαια, ασφαλιστικά ταμεία και όσοι άλλοι διαχειρίζονται αποταμιεύσεις τοποθετώντας τις σε κρατικά ομόλογα) έχασαν την εμπιστοσύνη τους στη χώρα εκτιμώντας ότι δεν θα ήταν πλέον σε θέση να αποπληρώσει κανονικά το χρέος της. Λόγω της τεράστιας απώλειας κεφαλαίων από τη διεθνή κρίση του 2008, οι δανειστές ζητούσαν πλέον απαγορευτικά επιτόκια για να πάρουν το ρίσκο της δικής μας ενδεχόμενης χρεοκοπίας. Διάφορα λάθη τακτικής (η διόγκωση του ύψους του ελλείμματος του 2009, η κωλυσιεργία των ηγετών της Ε.Ε., λάθη επικοινωνίας και στρατηγικής, συνετέλεσαν στην αναζήτηση ενός πρωτόγνωρου τριμερούς μηχανισμού στήριξης και ελέγχου.

Η συμφωνία της 2/5/2010 ανάμεσα στη χώρα μας και την ΕΕ με το ΔΝΤ, όπως αποτυπώθηκε στο Πρώτο Μνημόνιο, είχε δύο όψεις: 1. Εσωσε τη χώρα με το δάνειο των 110 δις από μια άμεση χρεοκοπία με συνέπειες δραματικά βαρύτερες, που θα επιδεινώνονταν με τη σίγουρη αποπομπή της Ελλάδας από το Ευρώ. 2. Επέβαλε δυσβάστακτα μέτρα σε έκταση που υπαγορευόταν από τη δημοσιονομική κατάσταση, μέτρα που καμιά κυβέρνηση δεν θα υιοθετούσε οικειοθελώς με δεδομένη την αδράνεια του πολιτικού μας συστήματος. Ο λόγος που δεν σχεδιάστηκε ένα εναλλακτικό μείγμα ήταν οι αδράνεις των κυ-

ριάρχων πολιτικών και κοινωνικών δυνάμεων που ακόμα και σε τόσο ακραίες συνθήκες προτιμούν είτε να αποφεύγουν την πραγματικότητα, είτε να καταγγέλλουν όσους έχουν την ευθύνη των αποφάσεων, αγνοώντας τις δυνατότητες της χώρας. Οι στόχοι του μνημονίου του 2010 αποδείχθηκαν γρήγορα ανέφικτοι: τα δάνεια ήταν υπέρογκα, ο χρόνος επιστροφής τους εξαιρετικά βραχύς, τα έσοδα των ιδιωτικοποιήσεων είχαν υπερεκτιμηθεί, ενώ οι επιπτώσεις των μέτρων στην ύφεση είχαν σαφώς υποεκτιμηθεί. Αυτές οι αστοχίες οδήγησαν στην κατάρρευση της Κυβέρνησης Παπανδρέου και στο σχηματισμό Κυβέρνησης σωτηρίας υπό τον Λουκά Παπαδήμο στις 11/11/2011 με βασικό στόχο την αναδιαπραγμάτευση του μνημονίου.

Πράγματι το 2ο μνημόνιο (21/2/2012) προέβλεπε ένα καλύτερο 'πακέτο' χρηματοπιστωτικής σταθερότητας: πρόγραμμα ανταλλαγής ελληνικών κρατικών ομολόγων ύψους 207 δις με παροχή στους δανειστές ομολόγων διαβάθμισης AAA του EFSF ύψους 30 δις και έκδοση νέων ελληνικών ομολόγων αξίας 65 δις. Η απομείωση της ονομαστικής αξίας του χρέους κατά 53,5% (από 207 σε 95) συνοδεύτηκε επιπλέον από την επιμήκυνση εξόφλησης του κατά 30 χρόνια, τη μείωση επιτοκίου στο 3,65%. Το όφελος από τόκους υπολογίστηκε σε 7,5 δις ετησίως, ενώ το πραγματικό όφελος περίπου 50

δις (λόγω αναγκών ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών) σήμαναν τη ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ παγκοσμίως μετά το 1950.

Η τρικομματική κυβέρνηση Σαμαρά, πέραν όλων των άλλων στόχων, επεδίωξε και πέτυχε μια νέα συμφωνία για το χρέος στις 26/11/2012 με τέσσερις όρους: 1) Μείωση επιτοκίου δανεισμού του 1ου προγράμματος κατά 1 μονάδα,

2) Μείωση κόστους εγγυήσεων για δάνεια EFSF,

3) Επιμήκυνση ωρίμανσης διμερών δανείων κατά 15 έτη και αναβολή πληρωμής τόκων δανείων EFSF κατά 10 έτη,

4) Δέσμευση Ευρωπαϊκής Ένωσης και των υπολοίπων 17 κρατών για κατάθεση κερδών από επαναγορά ελληνικών ομολόγων υπέρ λογαριασμού εξυπηρέτησης ελληνικού χρέους.

Τα δύο χρηματοδοτικά μνημόνια είχαν μικτά αποτελέσματα. Στα αρνητικά συγκαταλέγονται τα εξής:

Οι άνεργοι από 325.000 (6,6% του εργατ. δυναμικού) το 2008, αυξήθηκαν σε 1,4 εκ. (27,5%) το 2013, εκ των οποίων το 65% μακροχρόνια άνεργοι. Υπήρξε δραματική μείωση ΑΕΠ από 233 δις το 2008 σε 183 δις το 2013.

Το Δημόσιο Χρέος παραμένει πολύ υψηλό 172% (317 δις) παρά το 'κούρεμα' του 2011. Οι τιμές ακινήτων σημείωσαν μεσοσταθμική πτώση κατά 42% σε 5 χρόνια.

Οι καταθέσεις στις ελληνικές τράπεζες μειώθηκαν από 240 το 2009 σε 161 δις.

Υπήρξε άνοδος της φτώχειας από 20% το 2009 σε 21,3% το 2012.

Μπορεί όλα τα παραπάνω νούμερα να κουράζουν, αλλά αν τα παρατηρήσουμε καλά, φαίνονται και ακούγονται σαν πολεμικά ανακοινωθέντα. Και δυστυχώς αυτή τη χρονική στιγμή είναι η πραγματική μας ιστορία...

